

SABBATO

Homilia S. Iohannis Chrysostomi.

IN MATTH. HOM. 16.

3907

NEQVE in supradictis gradum sinit, sed alia plura adhibet, quæ ostendit quantam eius habeat rationem. Nam cum per concilium, per iudicium et per gehennam ignis comminatus esset, alia adiecit præcedentibus consona, nempe: *Si offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offer munus tuum.* O bonitatem, o benignitatem, quæ omnem sermonem superat! Honorem suum despicit pro charitate erga proximum; ostendens, se prius comminatum esse, non ex inimicitia quadam, vel ex cupiditate inferendi supplicii, sed ex amore ferventi. Quid enim hisce verbis mansuetius fingi possit? Interrumpatur, inquit, cultus meus, ut charitas tua maneant. Nam vere sacrificium est reconciliatio cum fratre. Ideo non dixit, Postquam obtuleris, vel, Antequam offeras; sed ipso munere præsentem, et iam sacrificio incipiente mittit eum, ut se cum fratre reconciliat, nec prope confecto sacrificio, nec antequam munus attulerit, sed illo in medio iacente iubet illum accedere. Cur ergo sic iubet id agere, et qua de causa? Haec ambo, ut mihi quidem videtur, subindicant, et agens: unum quidem, ut iam dixi, ut ostendat se charitatem magni facere, et illam esse putare maximum omnium sacrificium, sequæ sine charitate sacrificium non admittit; secundum autem, ut reconciliationis inevitabilem necessitatem afferat. Nam qui iussus est non prius offerre, quam reconciliaretur, etiamsi non ex amore proximi, saltem ne sa-

cificium imperfectum maneat, properabit ad offensum fratrem, ut inimicitiam solvat. Ideoque omnia emphaticè expressit verbis, terrens illum excitansque. Cum dixisset enim, *Relinque munus tuum*, non ibi substituit, sed subiunxit, *Ante altare*, et postquam ex loco in horrorem quemdam coniecit, *Et vade*. Nec tantum dixit, *Vade*, sed adiunxit, *prius, et tunc veniens offer munus tuum*; per hæc omnia declarans, hanc mensam non admittit eos qui inimicitias mutuo exercent. Audiant initiati, qui cum inimicitias accedunt; audiant et qui nondum sunt initiati: nam ad hos quoque sermo quodammodo pertinet. Offerunt enim et ipsi donum et sacrificium, orationem dico et eleemosynam. Quod enim hæc sacrificium sint, audi Prophetam dicentem: *Sacrificium laudis honorificabit me* (PSAL. XLIX, 23), et rursum, *Inmola Deo sacrificium laudis* (Ibid. 14); et, *Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum* (PSAL. CXL, 2). Itaque si orationem cum tali affectu proferas, melius est relinquere orationem, et ad te cum fratre reconciliandum properare, tuncque orationem offerre. Propter hoc enim omnia facta sunt; propter hoc Deus homo factus est, et omnia illa est operatus, ut nos congregaret. Hic igitur lædentem ad læsum misit; in oratione vero læsum ducit ad lædentem, et reconciliat. Illic enim ait: *Dimitte hominibus debita* (MATTH. VI, 14); hic vero: *Si habet aliquid contra te, vade ad eum.* Imo vero hic mihi videtur læsum mittit; quapropter non dicit, *Reconcilia te ipsum fratri tuo*, sed, *Reconciliare*: et videtur quidem hoc de lædente dici; sed totum ex persona læsi dicitur. Si enim illi reconciliatus fueris, inquit, per tuam erga eum charitatem, me etiam habebis propitium, et cum multa fiducia poteris sacrificium offerre. Si vero adhuc indigna-

ris, considera me libenter contemni me iubere, ut vos amici evadatis. Et hæc tibi sit in ira consolatio. Non dixit, Cum graviter offensus es, tum reconciliare; sed, Etiamsi leve quidpiam contra te habuerit. Neque adiecit, Sive iuste, sive iniuste; sed simpliciter, Si habuerit aliquid adversum te. Etiamsi enim iuste, neque sic deceat inimicitiam diutius fovere; quandoquidem et Christus iuste nobis irascebatur, attamen seipsum pro nobis dedit occidendum, non impunitis nobis illa peccata.

3908

Ideo Paulus alio modo nos ad reconciliationem agens, dicebat: *Sol non occidat super iracundiam vestram* (EPIHES. IV, 26). Quemadmodum enim hic a sacrificio Christus, ita illic Paulus a die ad ipsum hortatur. Timet quippe nocentem, ne forte solum excipiens sauciatum, maius ulcus efficiat. In die namque multi sunt qui avellunt et distrahunt; in nocte vero, cum solus sit, et hæc animo verset, intumescunt fluctus et maior fit tempestas. Ideo hæc præveniens Paulus, reconciliatum vult nocti tradere, ut nullam ex quiete possit diabolus ansam arripere ad iræ fornacem accendendam, et vehementiorem efficiendam. Sic etiam Christus non permittit vel tantillum differre, ne completo sacrificio, negligentior ille foret, exque die in diem differret. Novit enim hunc animi morbum multa egere celeritate; atque ut sapiens medicus non modo quæ præservent a morbis adhibere occupat, sed etiam quæ mederi possint ostendit: sic et ille agit. Nam cum prohibet ne quis fatuus appelletur, id prævium remedium est ad inimicitiam vitandam; cum vero præcipit reconciliationem, id morbos, qui post inimicitiam suboriri solent, præcidit. Vide autem quam vehementer utrumque ponatur. Illic enim gehennam comminatus est; hic vero do-

num non recipit ante reconciliationem, vehementem iracundiam esse monstrans, ac per hæc omnia et radicem et fructum avellens. Et primo quidem ait: *Ne irascaris*; postea vero, *Ne conviciaris*. Nam hæc ambo sese mutuo fovent et augent: ab inimicitia convicium, a convicio inimicitia. Ideoque nunc radici, nunc fructui remedium admovet, ut impediatur ne malum oriatur: si vero germinaverit et fructum ferat pessimum illum undique comburit.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV, SERM. 9.)

SECUNDUM gratiam sperare debet anima in nomine regis Iesu, quæ nominatur inflammans: secundum enim Bernard. per nomen Domini venit ad rem nominis, quia per cognitionem sui nominis, venit ad dilectionem et fruitionem sui nominis. Hinc Proph. ait: (PSAL. LIII). *Confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.* Super quo ait Augustinus: Nomen Domini bonum est, quia ipsum bonum est, quo boni sumus, ut ipsum diligamus, et totum cor ponamus ad eum laudandum et amandum.

Hic etiam Cant. 1 cap. scriptum est: *Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te nimis.* Quod exponens Origen. ait: Plurimum est, quod ad effusionem olei sequitur loci impingatio, in quo facta est olei effusio. Sic necessarium est, ut cordibus in quibus fuerit nomen Domini frequentatum, pinguis devotio subsequatur, quæ adolescentulæ, id est, novæ animæ in poenitentia labore ad eundem post dilectum ardentissime excitet in amore.

DOMINICA VI. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MARCUM.

Marc. VIII, 1-9.

In illo tempore: Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis, ait illis:

1. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent:

2. et si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt.

4. et responderunt ei discipuli sui: Unde illos quis poterit hic saturare panibus in solitudine?

5. Et interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem.

6. Et praecepit turbae discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens fregit, et dabat discipulis suis, ut apponerent, et apposuerunt turbae.

7. Et habebant pisciculos paucos: et ipsos benedixit, et insisit apponi.

8. Et manducaverunt, et saturati sunt, et sustulerunt quod superaverat de fragmentis, septem sportas.

9. Erant autem qui manducaverant, quasi quatuor milia: et dimisit eos.

Homilia S. Ambrosii Episcopi.

IN LUCI. CAP. 9.

3911 **P**OSTEAQUAM illa quae Ecclesiae typum accepit, a fluxu curata est sanguinis, posteaquam apostoli ad evangelizandum regnum Dei sunt destinati, gratiae coelestis impartitur alimentum. Sed quibus impartiarum, adverte. Non otiosis, non in civitate quasi in Synagoga, vel saeculari dignitate residentibus, sed inter deserta quaerentibus Christum; qui enim non fastidiunt, ipsi excipiuntur a Christo, et cum ipsis loquitur Dei Verbum, non de saecularibus, sed de regno Dei. Et si qui corporalis gerunt ulcera passionis, his medicinam suam libenter indulget.

3912 Consequens igitur erat, ut quos a vulnerum dolore sanaverat, eos alimoniis spiritualibus a ieiunio liberaret. Itaque nemo cibum accipit Christi, nisi fuerit ante sanatus. Et illi qui vocantur ad coenam, prius vocando sanantur. Si claudus fuit, gradiendi facultatem ut veniret, accipit. Si lumine oculorum privatus erat, domum utique Domini, nisi refusa luce, intrare non potuit.

3913 Ubique igitur mysterii ordo servatur; ut prius per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, postea alimoniam mensae coelestis exuberet: quam non dum validioribus haec turba reficiatur alimentis, neque Christi corpore et sanguine ieiuna solidioris fidei corda pascantur. *Lacte*, inquit, *vos potavi*,

non esca; nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis (1 COR. III, 2). In modum lactis quinque sunt panes. Esca autem solidior corpus est Christi, potus vehementior sanguis est Domini. Non statim a primo epulamur omnia, neque potamus omnia. *Hoc primum*, inquit, *bibe*.

Est ergo primum, est etiam secundum quod bibas. Est et primum quod manduces, est etiam secundum, est tertium. Primum quinque panes sunt, secundum septem, tertium ipsum corpus est Christi.

3914 Nequaquam igitur talem Dominum deseramus, qui pro uniuscuiusque viribus impartire nobis alimenta dignatur; ne aut infirmum validior cibum opprimat, aut validum exilia alimenta non satient: *Qui enim infirmus est, olera manducet* (ROM. XIV, 2). Et ille qui iam videtur laqueos infirmitatis evadere, de quinque istis manducet panibus et duobus piscibus. Certe si petere cibum validiorem veretur, ipse relictis suis omnibus, festinet ad Dei verbum. Dum audire incipit, incipit esurire. Incipiunt apostoli esurientem videre. Et si illi adhuc non intelligunt quid esuriant, intellexit Christus. Scit quod non saecularem cibum esuriant, sed cibum Christi. *Dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via* (MATTH. XV, 32). Bonus Dominus studia exigit, vires ministrat.

3915 Utinam, Domine Iesu, velis mecum istos ieiunos non dimittere, sed impartitis abs te epulis reficias eos; ut possint tuis alimoniis fortiores infirmitatem ieiunii non timere. Dicas utinam etiam de nobis: *Nolo eos ieiunos dimittere!* Et causam mihi dicito, quare eos nolis ieiunos dimittere: imo iam dixisti, quia si quem dimiseris ieiunum, deficit in via, hoc est, deficit vel in istius cursu vitae, vel antequam ad caput perveniat viae, antequam perveniat ad Patrem, et intelligat quod ex Patre Christus est, in-

telligat quod Christus e coelo, et intelligat quod Christus qui descendit, ipse est et qui ascendit: ne forte cum acceperit quod natus ex Virgine est, incipiat non Dei virtutem, sed hominis aestimare. Ergo ne deficiat, inquit:

3916 *Date illis vos manducare. At illi dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque panes et duo pisces: nisi nos canamus, et enamus in omnem hanc turbam escas.* Nondum intellexerant apostoli cibum populi credentis non esse venalem. Noverat Christus, noverat ipse nos potius esse redimendos: suas vero epulas gratuitas donat. Nondum ergo habebant discipuli cibum qui redimere nos posset. Habebant tamen iam cibum qui satiare nos posset: habebant cibum qui confirmare nos posset: *Panis enim confirmat cor hominis* (PSAL. CIII, 15). Miseretur ergo Dominus, ne quis deficiat in via. Si quis ergo defecerit, non per Dominum Iesum, sed per se deficit: nec habes quod ascribas Domino, qui vincit eum iudicatur; quid enim dicas ei qui in te contulit omnia firmamenta virtutis? Nonne ipse te genuit? nonne ipse te pavit? Cibum eius virtus est, cibum eius fortitudo est. Sed si tu negligentia tua virtutem quam acceperas perdidisti, non alimentorum coelestium, sed tuae mentis tibi praesidia defuerunt. Denique Dominus sicuti super iustos et iniustos pluit, ita etiam iniustos pascit et iustos.

3917 Nonne in escae virtute cum iam deficeret in via sanctus Elias, quadraginta ambulavit diebus, et illam escam angelus dedit? (III REG. XIX, 8). Si autem te paverit Iesus, et acceptam escam servaveris, ambulabis non quadraginta diebus et quadraginta noctibus, sed (audeo dicere, Scripturae fretus exemplis) quadraginta annis: et egredieris ab Aegyptiis finibus, donec pervenias in terram multam, in terra fluentem lac et mel,

quam iuravit Dominus datum se patribus nostris. Huius terrae tibi virtus requirenda est, quam possidet mitis. Non istam terram dico quae arida est, sed illam quae Christi confirmatur alimentis, quae sub imperio constituta regis aeterni sanctorum incolatibus frequentatur.

3918 Dividit ergo escas Dominus Iesus. Et ille quidem vult dare omnibus, negat nemini, dispensator enim est omnium: sed cum ille panes frangat et det discipulis, si tu manus non extendas tuas, ut accipias tibi escas, deficies in via, nec poteris in eum culpam tuam referre, qui miseretur et dividit: sed his dividit, qui cum eo etiam in deserto permanent, qui primo et secundo et tertio die non recedunt. Sic enim habes alibi: *Miseror huius turbae; quia triduum est iam quod perseverant mecum* (MATTH. XV, 32). Quanta dignatio, quanta ab eo hominibus inspiratur humanitas! Non vult ieiunos dimittere; non vult, ne deficiat in via.

3919 Noli ergo deficere a disciplina Domini, neque fatigeris cum ab eo increparis. Non fatigeris nunc, ne postea fatigeris. Quid enim respondebis ei? aut quomodo te excusabis, si escae virtutem quam ministrat, amiseris? Non potes dicere quia escam non dedit, quia dat omnibus. Non potes dicere quia noluit te bonum facere, ante quem posuit bonum et malum; ut non ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium. Multum enim refert inter eum qui necessitate invitus aliquid agit, et inter eum qui ex voluntate quod bonum est eligit. Si enim invitus hoc ago, dispensatio mihi credita est: si volens, mercedem habeo. Consideremus ergo quia stabimus ante tribunal Christi, et si opus nostrum arserit, non habebimus quod excusare possimus. Dicit etenim quod iam per Prophetam locutus est: *Populus meus, quid feci tibi... aut in quo molestus*

fui tibi? responde mihi (MICH. VI, 3). Dicit et ei qui in via defecerit: Qua ratione defecisti in via? Nonne panes fregi? nonne benedixi? nonne iussi dari? Sed cur tu accipere noluisti?

3920 Quanti etiam praesentium deficient in via, et post hos sermones, qui licet nostri sint, tamen quia nemo dicit Dominum Iesum nisi in Spiritu sancto (I COR. XII, 3), panes aestimandi sunt: quanti, inquam, deficient, et in vias gentium transversis itineribus fornicantes abibunt! atque utinam unus, et non plurimi! Sed non Iesus auctor defectus, etiamsi quis defecerit; omnibus enim distribuit qui sequuntur, sive quinque millia, sive quatuor millia sint.

3921 Non otiosus numerus, non otiosus ordo, non otiosae reliquiae manducantium. Cur enim plures, id est, quinque millia quinque panibus, hoc est numero minor satiantur, pauciores vero, qui sunt quatuor millia septem panibus, hoc est numero maiore pascuntur? Si enim facti tantum sequamur miraculum, videtur esse divinius quod de minore modo pluribus abundavit. Cur ergo quod minus est ei quod est amplius, quasi praestaret, adiectum est? Prius enim quinque millia quinque panibus (MATTH. XIV, 19-21), postea vero quatuor millia septem panibus legimus satiata (MATTH. XV, 36-38). Quaeramus ergo mysterium, quod miraculo praestet.

3922 Itaque videntur illa quinque millia quasi quinque corporis sensus adhuc corporalibus proxima alimenta accepisse de Christo: quatuor vero millia, etsi adhuc in corpore sint, et in hoc mundo qui ex quatuor constat elementis, non otiose tamen referuntur mysticae escam accepisse quietis; iam enim aequantur mundo, supra mundum futuri. Nam etsi in hoc mundo sunt, intra mundum tamen non sunt, quibus mysticae quietis

impartitur alimentum; sex enim diebus mundus est factus, septimo requiescitur. est die, et Dominus sanctificavit eum. Ultra mundum ergo quietis, ultra mundum etiam fructus quietis. Denique *Beati pacifici; ipsi enim filii Dei vocabuntur* (MATTH. V, 9). Nam cum Deus supra mundum sit, nemo utique potest Deum videre, nisi mundum prius spiritali transcendat obtutu. Septima itaque benedictio pacatorum: septem etiam illis quatuor millibus fragmentorum sportae supersunt (MATTH. XV, 37). Non mediocris hic panis est Sabbatorum, panis sanctificatus, panis quietis. Et fortasse si primum quinque panes sensibilibus manducaveris, audebo et dicam, Post quinque panes et septem tertio iam in terra non manducabis panem; sed supra terram manducabis octo panes, sicut qui sunt in coelestibus. Sicut enim septem panes panes quietis, ita octo panes panes sunt resurrectionis. Ergo isti qui septem aluntur panibus triduo persisterunt (Ibid. 32), et fortasse integram resurrectionis futurae fidem et constantiam consecuti. Denique sanctorum vox est: *Tribus diebus ambulabimus*, ut epulemur Domino Deo nostro (EXOD. V, 3). Sed illa suo loco.

De quinque ergo panibus sanctus Ioannes docuit me quod nesciebam, quod non docuerat sanctus Matthaecus, non docuerat sanctus Lucas (singulis enim diversa impartita est gratia); docuit, inquam, me quinque istos panes hordeaceos fuisse (IOANN. VI, 9); et ideo non inepte diximus escam istam esse habitum corporalibus. Cur enim primo hordeaceos? Quia primo lacte, deinde esca est nutriendus qui accedit ad fidem; nondum enim poteramus, et fortasse plerique nec adhuc possumus. Nam cum sint inter nos contentiones et discussiones, nonne carnales sumus, et secundum tamen ambulamus? Suis quaeque apta-

ta sunt alimenta virtutibus; et inde prius hordeum, deinde triticum nobis ad alimoniam datur; fortiori vero sicut Eliae, de interioribus frumenti panis farinaceus ministratur (III REG. XVII, 13), quem non queunt depascere peccatores.

3924 Nec solum panis et numeri, sed etiam accubitionis est differentia: illi enim supra fenem discumbunt, isti supra terram recumbunt; supra fenem quinque millia, supra terram quatuor millia. Plus est terram premere, quam supra fenem iacere; illi enim quibus adhuc sensus sunt corporales, mollioribus delectantur, et ideo supra fenem recumbunt: *Omnis enim caro fenem* (Is. XL, 6); isti vero supra terram, quae triticum et vinum gignit et olivam, cibum gratiae consequuntur. Illi discumbunt, isti recumbunt; maior enim est quaedam requies recumbentis. Ibi duo pisces, hic sine numero; unde plerique septiformis Spiritus gratiam in panibus definitam, in piscibus quoque duplicis Testamenti figuram intelligendam putaverunt.

3925 Non piget ergo aestimare quod quatuor millia ex quatuor mundi collecta partibus, in quibus Ecclesia figuratur, maioris gratiae cibum sumant, iuxta quod scriptum est: *Quia venit ab Oriente et Occidente et Septentrione et Austro, et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno coelorum* (MATTH. VIII, 11). Unde hic gratiae Patri aguntur a Christo; non enim frustra illic benedictio tantum, hic etiam gratiarum est actio. Pro Ecclesia quippe sua Dominus Patri gratias agere consuevit; quia quae abscondit sapientibus, ea parvulis revelavit. Benedictio igitur super nos, qui inferiores sumus; gratiarum actio super eos qui de inferioribus corporum suorum sacris passionibus triumpharunt. Iam illud in superioribus praelibavimus, quia cum quinquageni discumbere iuberentur, licet

sacratio numero definito, tamen videtur hic fundatoris Ecclesiae populus, qui sine numeri definitione recumbit.

Mysticum quoque est quod et manducans populus satiatur, et ministrant apostoli; nam et in satietate, repulsae in perpetuum famis iudicium designatur, quia non esuriet qui acceperit cibum Christi: et in apostolorum ministerio futura divisio Domini corporis sanguinisque praemittitur. Iam illud divinum, quemadmodum quinque panes quinque millibus populi redundaverunt; non enim exiguo, sed multiplicato cibo populum liquet esse satiatum.

3927 Videres incomprehensibili quodam rigatu inter fructuum manus, quas non fregerant, fructificare particulas, et intacta frangentium digitis sponte sua fragmenta subreperere. Qui haec legit, quemadmodum iuges aquarum miretur meatus, et liquidis fontibus stupeat continuos fluere successus, quando etiam panis exundat, et naturae solidioris rigatus exuberat? Haec igitur facta sunt, ut illa quoque quae non cernimus, cerneamus. His evidenter illorum quoque designavit auctorem, et totius naturae creatorem materialis existere, quae non (ut philosophi volunt) reperta, sed facta, gignendis omnibus rebus successus defluos subministrat.

3928 Hoc quidem mirum, quidquid de fluminibus haurias, signo expendi non notari: quidquid de fontibus auferas, usurario quodam reparari meatu. Sed et fluminibus si nihil decedere, nihil tamen videatur accedere: et fontibus ut cumulata fluentia cernuntur, ita dum minuantur fluentia, produntur. At vero hic panis quem frangit Iesus, mystice quidem Dei verbum est, et sermo de Christo, qui dum dividitur, augetur; de paucis enim sermonibus omnibus populis redundantem alimoniam ministravit. Dedit

sermone nobis velut panes, qui in nostro dum libantur ore, geminantur. Visibiliter quoque panis iste incredibili ratione dum frangitur, dum dividitur, dum editur, sine ulla dispendii comprehensione cumulat.

3929 Nec dubites vel quod in manibus ministrantium, vel in ore edentium crescat; quando ubique nostri operis testimonium ad firmamentum credulitatis asciscitur. Sic in nuptiis ex fontibus vina, ministris operantibus, colorantur, et ipsi qui impleverant hydrias aqua, vinum quod non detulerant, hauriebant (IOANN. II, 6-9). Comprehende, si potes, tanta rerum miracula. Hic edentibus populus crescunt suis fragmenta dispendiis, et de quinque panibus maiores reliquiae quam summa est, colliguntur: illic in alienam speciem vertuntur elementa, nec suos patitur natura defectus, nec suos agnoscit ortus, usu tamen proprio recognoscit. Quin etiam melior est mutati vini natura quam nati; quia in arbitrio Creatoris est, et quos usus velit assignare naturis, et quas naturas impartire gignendis. Vide quantis operibus opus astruat: dum aquam minister infundit, odor transfusus inebriat, color mutatus informat, fidem quoque sapor haustus accumulatur.

3930 Conferant gentiles, si placet, cum Christi beneficiis deorum suorum non facta, sed ficta. Ferunt certe eorum fabulae fuisse regem quemdam qui quidquid tangebatur, aurum fiebat. Sed etiam convivium ipsa feralia; nam et ipsa mantilia digitis apprehensa riguerunt; et cibus in ore crepitabat, ferens non alimenta, sed vulnera: et in gutture potus haerebat, nec penetrare facilis, nec redire. Digna beneficia votis, digna tanto munera peccatore, digna liberalitas conferente! Talia sunt idolorum beneficia, ut cum videntur prodesse, plus noceant:

at vero Christi munera parva videntur, et maxima sunt. Denique non uni collata, sed populis; nam et cibus edentium in ore crescebat, et videbatur esse corporalis alimoniae, sed sumebatur salutis aeternae.

3931 Cur autem quinque millibus hominum plus redundat, quatuor millibus minus? quia quatuor millia ista triduo cum Christo fuerunt, et ideo amplius coelestis pabuli receperunt.

3932 Nec otiose quae turbae supersunt, a discipulis colliguntur; quia ea quae divina sunt, apud electos facilius possis quam apud populos reperire. Utinam mihi contingat audire: Collige quae supersunt! Si audiero et fecero, habeo multa quae turbae, habeo multa quae pueri et mulieres edere nequiverunt. Beatus ille qui potest colligere quae etiam doctis supersunt.

3933 Videamus quomodo colligat. Dixit Lex: *Non moechaberis* (EXOD. XX, 14). Fregit hunc panem Christus, divisit hoc verbum, non aliunde adiciens, sed de suo partiens: *Qui viderit, inquit, mulierem ad concupiscendum, iam moechatus est eam* (MATTH. V, 28). Habes fragmentum de suo. Addidit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum* (Ibid. 29). Habes aliud: *Et si dextera tua scandalizat te, abscinde eam* (Ibid. 30); et, *Qui dimissam a viro ducit, moechatur* (LUC. XVI, 18). Vides ex uno quam multa fragmenta. Moyses dicit quod *Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, et unum de libera* (GALAT. IV, 22). Paulus dixit: *Haec sunt duo Testamenta* (Ibid. 24). Divisit hoc verbum et invenit mysterium. Beatus ergo qui colligit, quae dividit Christus.

3934 Qua ratione autem cophinos duodecim Christus implevit, nisi ut illud populi Iudaici solveret: *Quia manus eius in cophino servierunt* (PSAL. LXXX, 7); hoc est, populus qui ante lutum in co-

phinis colligebat, hic iam per crucem Christi vitae coelestis operatur alimoniam; et eo fidei cibum congerit, ubi erat ante eorum gentilis perfidia. Nec paucorum hoc munus, sed omnium est. Nam per duodecim cophinos tamquam tribuum singularum fidei firmamentum redundat: *Panis enim confirmat cor hominis* (PSAL. CIII, 16).

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SERMO, VOL. IV, SERMO 2).

3935 TERTIAM quoque gratiam in nomine Iesu asperare debet, quae roboratio appellatur; roboratur enim spiritus in virtute huius nominis ad omnia aspera perferenda. In cuius mysterium Act. XXI: *Propheta Agabus tulit zonam Pauli, et alligavit sibi manus et pedes, dixit: Virum, cuius zona haec est, sic alligabunt in Ierusalem Iudaei et trahent in manus gentium. Tunc respondit Paulus et dixit: Ego non solum alligari, sed etiam mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu. Ecce cohortis humanae centurio.*

3936 Dux Christianae militiae non fractus periculo, non superatus praelio, virtute dimicans, non furor cedit gladiis, sed magis hostibus dat pavorem. Sic despiciat universa supplicia, sicut solet herba putrefacta contemni; et sicut adamas ferri despiciat sectionem; minas et verbera tyrannorum ludum existimat puerorum; quoniam praemium erat ei, dissolvi et esse cum Christo, et in carne permanere certamen.

3937 Stans igitur miles invictus deposito animae et corporis torpore, fragilitatem nostram consolidat et provocat pro nomine Iesu ad viriliter dimicandum, ut membra quae sunt voluptatum otio permollita, patientiae exercitio roborentur, et sui ducis provocentur exemplo de victoria iam securi. Hinc ad Rom. VII ait: *Certus sum enim, quod neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro.*

3938 Hic est equus, qui terram ungula fodit, exsultat audacter, in occursum pergit armatis, contempnit pavorem, non metuit vulnera, non discrimina, neque sanguinem, neque mortem: alacri ac securo corde pericula subit armatus nomine Iesu Christi.

3939 Simili ardore nominis Iesu Christi flagrabat in

corde ille pusillus grex duodenarius Ecclesiae primitivae. Unde virtute illius tot fregit, et vicit genera bestiarum, quot iugo nominis Iesu Christi subdidit differentias nationum. Vere bellatores inciliti, quia flecti non poterant, sed occidi peribentes testimonium Iesu Christi, cum Propheta dicentes: *In nomine tuo spernemus insurgentes in nobis* (PSAL. XLIII).

FERIA SECUNDA

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN MARC. CAP. 8.

3940 **E**st in hac lectione consideranda est in uno eodemque Redemptore nostro distincta operatio divinitatis et humanitatis: atque error Eutychetis, qui unam tantum in Christo operationem dogmatizare praesumit, procul a Christianis finibus expellendus. Quis enim non videat hoc quod super turbam miseretur Dominus, ne vel inedia vel viae longioris labore deficiat, affectum esse, et compassionem humanae fragilitatis? Quod vero de septem panibus et pisciculis paucis, quatuor hominum millia saturavit, divinae opus esse virtutis? Mystice autem hoc miraculo designatur, quod viam saeculi praesentis aliter incolumes transire nequimus, nisi nos gratia Redemptoris nostri alimento verbi sui reficiat. Hoc vero typice inter hanc refectionem, et illam quinque panum ac duorum piscium distat, quod ibi littera veteris instrumenti spiritali gratia plena esse signata est, hic autem novi veritas hac gratia testamenti fidelibus ministranda monstrata est. Sane utraque refectione in monte celebrata est, ut aliorum Evangelistarum narratio declarat: quia utriusque Scriptura testamenti recte intellecta altitudinem nobis coelestium et praeceptorum mandat et praerorum: utraque altitudinem Christi, qui est mons domus Do-

mini in vertice montium consona voce praedicat. Qui enim aedificatam super se civitatem sive domum Domini, id est, Ecclesiam in altum bonorum extollit operum, et cunctis manifestam gentibus exhibet, ipse hanc ab infimis delectationibus abstractam pane coeli reficit, atque ad appetitum supernae suavitatis dato pignore cibi spiritalis accendit.

³⁹⁴¹ *Miserere, inquit, super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducant. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficiunt in via. Quare triduo turba Dominum sustinuerit, Matthaeus exponit plenius qui ait: Et ascendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbae multae habentes secum mutos, caecos, claudos, debiles, et alios multos, et proiecerunt eos ad pedes eius, et curavit eos.* Turba ergo triduo Dominum propter sanationem infirmorum suorum sustinet, cum electi, quique fide sanctae Trinitatis lucidi Domino pro suis suorumque peccatis, animae videlicet languoribus, perseverant instantia supplicant. Item turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata quae perpetravit per poenitentiam declinans, ad Dominum se in opere, in locutione, atque in cogitatione convertit. Quos dimittere ieiunos in domum suam Dominus non vult, ne deficiant in via: quia videlicet conversi peccatores in praesenti vitae via deficiunt, si in sua conscientia sine doctrinae sanctae pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in huius peregrinationis itinere, pascendi sunt sacra admonitione. Valde autem pensanda est pia sententia quae processit ex ore veritatis, qua dicitur:

³⁹⁴² *Quidam enim ex eis de longe venerunt. Est enim qui nihil fraudis et nihil carnalis corruptionis expertus ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Iste de*

longinquo non venit, quia per incorruptionem et innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, solum autem coniugium expertus, ad ministerium spiritale conversus est. Neque iste venit e longinquo, quia usus coniunctione concessa per illicita non erravit. Alii vero post carnis flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas iniurias et violentias, alii post perpetrata homicidia, ad poenitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur. Hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quanto enim quisque plus in pravo opere erravit, tanto ab omnipotente Domino longius recessit. Dentur ergo alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt, quia conversis peccatoribus doctrinae sanctae cibi praebendi sunt, ut in Deum vires reparent, quas in flagitiis amiserunt. Item Iudaei quicumque in Christo crediderunt, de prope ad illum venerunt, quia legis et prophetarum erant litteris edocti de illo. Credentes vero ex gentibus de longe utique venerunt ad Christum, quia nullis paginarum sanctarum monumentis de eius erant fide praemoniti.

Et interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Bene septem panes in mysterio novi Testamenti ponuntur, in quo septiformis gratia Spiritus sancti plenius fidelibus cunctis et credenda revelatur, et credita datur. Neque, hordeacei fuisse productur, sicut illi quinque, de quibus quinque sunt hominum millia saturata, ne iterum sicut in lege vitale animae alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur. Hordei etenim medulla tenacissima palea tegitur.

³⁹⁴⁴ *Et praecepit turbae discumbere super terram. Supra in refectioe quinque panum turba super fenum viride discumbebat, nunc ubi septem panibus reficien-*

da est, supra terram discumbere praecipitur, quia per Scripturam legis carnis desideria calcare et comprimere iubemur. *Omnis enim caro fenum, et omnis gloria eius tanquam flos feni.* In novo autem Testamento ipsam quoque terram ac facultates temporales derelinquere praecipimur. Vel certe quia mons in quo turba Dominici panibus reficiebatur, altitudinem (ut supra diximus) Redemptoris nostri significat: ibi super fenum, hic super terram reficitur. Ibi enim celsitudo Christi propter carnales homines et Ierusalem terrenam, carnali spe et desiderio tegitur: hic autem remota omni cupiditate carnali convivas novi Testamenti, spei permanentis firmamentum tanquam ipsius montis soliditas nullo feno interposito, continebat.

³⁹⁴⁵ *Et accipiens septem panes gratias agens fregit, et dabat discipulis suis ut apponerent, et apposuerunt turbae.* Dominus accipiens panes dabat discipulis, ut ipsi acceptos turbae apponerent, quia spiritalis dona scientiae tribuens Apostolis, per eorum ministerium voluit Ecclesiae suae, per orbem vitae cibaria distribui. Quod autem fregit panes quos discipulis daret, apertionem designat sacramentorum, quibus ad perpetuam salutem nutriendus erat mundus. Cum enim ait ipse Dominus: *Et nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare:* quid nisi panem vitae nobis per se aperientium demonstravit, ad cuius interiora eernenda per nos ipsos penetrare nequimus? Cui contra Prophetam miserabilem quorundam famem deplorans aiebat: *Parvuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis.* Quod est aliis verbis dicere: Indocti quaesierunt pabulum verbi Dei, quo ad virtutem bonae operationis convalescerent refici, nec erat, magistris deficientibus, qui eis Scripturarum

arcana patefaceret, eosque ad viam veritatis institueret. Acceptis autem ad frangendum panibus Dominus gratias agit, ut et ipse quantum de salute generis humani congaudeat ostendat, et nos ad agendas semper Deo gratias informet, cum vel terreno pane carnem, vel animam coelestis superna gratia largiente reficimus.

Et habebant pisciculos, et, ipsos benedixit et iussit apponi. Si in panibus septem Scriptura novi Testamenti designatur, in cuius lectione per gratiam sancti Spiritus internas mentium epulas invenimus, quid in pisciculis quos benedicens pariter Dominus turbae iussit apponi, nisi sanctos accipimus illius temporis quo eadem et condita Scriptura vel quorum ipsa Scriptura fidem, vitam et passionem continet? Qui de turbulentis huius saeculi fluctibus erepti ac divina benedictione consecrati, refectioem nobis internam, ne in huius mundi transientis excursu deficiamus, exemplo suae vel vitae praebuerit vel mortis.

³⁹⁴⁷ *Et manducaverunt et saturati sunt.* Manducant de panibus Domini ac piscibus et saturantur, qui audientes verba Dei et exempla intuentes, ad profectum vitae correctionis per haec excitari atque assurgere festinant. Quibus apte congruit illud Psalmistae: *Edent pauperes et saturabuntur, et laudabunt Dominum qui requirunt eum. Vivet cor eorum in saeculum sacculi.* Quod est aperte dicere: audient humiles verbum Dei et facient, et ad laudem non suam, sed superni largitoris cuncta quae bene gerunt referent. Unde merito ad vitam interioris hominis aeternam, utpote pane vitae saturati pervenient. Cui contra tardis auditoribus per Prophetam exprobratur: *Manducastis et non estis saturati.* Manducant namque et non saturantur qui panem verbi Dei audiendo degustant, sed non faciendo

quae audiunt, nihil ex his internae dulcedinis quo cor ipsorum confirmetur in ventre memoriae recipiunt.

3948 *Et sustulerunt quod superaverat de fragmen- tis septem sportas.* Quod turbis saturatis superat, Apostoli sustollunt, et septem sportas implent, quia sunt altiora perfectionis praecepta, vel potius exhortamenta et consilia, quae generalis fidelium multitudo nequit servando et implendo attingere. Quorum executio illos proprie respicit, qui maiore sancti Spiritus gratia pleni generalem populi Dei conversionem mentis atque operis sublimitate transcendunt. Qualibus dicitur: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes*, etc. Unde bene sportae, quibus

Dominicorum sunt condita fragmenta ciborum, propter septiformem Spiritus gratiam, septem fuisse memorantur. Nam quia sportae iunco et palmarum foliis solent contigi, merito in sanctorum significatione ponuntur, luncus quippe super aquas nasci consuevit, palma vero victricem ornat manum. Et iuncea vasis recte comparantur electi, cum radicem cordis ne forte ab amore aeternitatis areseat, in ipso vitae fonte collocant. Assimilantur et eis quae de palmarum sunt foliis contexta, cum in defectivam aeternae retributionis memoriam puro in corde retinent. Et bene turba quamvis reliquias Dominici prandii non caperet, manducasse tamen et saturata esse narratur. Quia sunt nonnulli qui etsi omnia sua relinquere nequeunt, neque explere, hoc quod de virginibus dicitur: *Qui potest capere capiat*, ceteraque huiusmodi tamen esurientes et sitientes iustitiam saturantur, cum audiendo mandata legis Dei, ad vitam perveniunt aeternam.

3949 *Erant autem qui manducaverunt quasi quatuor millia, et dimisit eos.* Bene quatuor millia, ut ipso etiam numero docerent Evangelicis se pastos esse ciba-riis.

Varia de SS. Nominie Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV, SERM. 2).

3950 **Q**UARTA autem gratia speranda in nomine dulcis Iesu, liberans dicta est. Scimus enim, quod impossibile est mentem diversis cogitationibus non propulsari: sed in nobis est pro parte maxima cogitationum diversitatem sub disciplinae regula reformare. Si enim memoriter nomen Iesu tenuerimus in mente: iam poenae spirituales effecti, tam faciliter noxia non evagabimur cogitatione; semper enim de tanti suavitate nominis aliquid memoriae commendatum, quod ruminatum iugiter pascat avidius appetitum.

3951 Et licet ipsum nomen Iesu sub effectibus variis imprimere memoriae valcamus, scio quod multum expedit et iuvat ipsum imprimere sub triumphali titulo et beneficio passionis: ut iuxta Apostolum ab Hebr. xii: *Aspicimus in auctorem fidei et consummatorem Iesum, qui propositio sibi gaudio sustinuit crucem omni confusione contempta.*

FERIA TERTIA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. VI. POST PENT. SERM. 2.

3952 **A**CCIPIENS Iesus septem panes, gratias agens, fregit et dabat discipulis suis, ut apponerent, et apposuerunt turbae. Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit et iussit apponi, Marci octavo.

3953 *Septem hi panes morales sunt, quos quidem Christus fregit suo exemplo prius et postea documento, et tradidit doctoribus seu praedicatoribus Evangelii, ut mundo apponerent ad salutem et eorum pascere omnem animam.*

3954 Primus panis est *intentio* coelica; Ecclesiasticae nono: *Vade et comede in lactitia panem tuum*, etc. Secundus est *conscientia* munda; primi Regum vigesimo primo: *Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum*, etc. Tertius est *intelligentia* sapida; Deuteronomii octavo: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod egreditur de ore Dei.* Quartus est *vita* bona; Psalmus:

Panis, id est vita sancta, *cor hominis confirmat* et facit securum. Quintus est *fama* odorifera; Isaiae quinquagesimo octavo: *Frangite esurienti panem tuum*. Sextus est *lingua* evangelica; Isaiae trigesimo tertio: *Panis ei datus est, aquae vires fideles sunt.* Septimus est *vitae aeternae memoria* frequentata; Sapientiae decimo sexto: *Paratum panem de coelo praestitisti eis sine labore.*

3955 *Pauci autem pisciculi*, condientes et saporantes hos praemissos evangelicos panes, sunt: continuus *oculus* ad exempla Verbi incarnati, ardens *desiderium* paradisi, gemens *suspirium* circa crucem Christi, firmum *propositum* in gratia perseverandi.

Varia de SS. Nominie Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV, SERM. 2).

3956 **A**LIIQUA saltem diei hora recogitemus Dominicae Passionis insignia, ad fruendum suaviter in conscientia, recondendum fideliter in memoria, prosequendum firmiter actionis industria. Propterea tantae pietatis exhibitae satis est impium oblivisci, quum peregrinantis atque recedentis amici praesentiam sub memoria cuiusdam signi teneamus.

3957 Ad hoc ergo nomen cordi efficacius imprimendum, ait Apostolus ad Colossen iii: *Omne quodcumque fecistis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite.* Ex hoc enim mens imbuta atque habitata sancto nomine Iesu Christi, in omni subitaneo casu atque instanti periculo eructabit verbum bonum, atque invocabit nomen Domini nostri Iesu Christi: ipso Domino teste, qui Matth. xxii ait: *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona.*

FERIA QUARTA

Homilia S. Augustini Episcopi.

SERMO 95.

3958 **S**CRIPTURAS sanctas exponentes vobis, quasi panes frangimus vobis. Vos esurientes accipite, et saginam laudis corde eructuate: et qui estis divites in epulis, nolite macri

esse in operibus et factis bonis. Quod ego ergo vobis, non est meum. Quod manducatis, manduco: unde vivitis, vivo. Commune habemus in coelo cellarium: inde enim venit verbum Dei.

3959 Septem panes significant septiformem operationem Spiritus sancti: quatuor millia hominum, Ecclesiam sub quatuor Evangelii constitutam: septem sportae fragmentorum, perfectionem Ecclesiae. Hoc enim numero saepissime perfectio figuratur. Unde est enim quod dictum est, *Septies in die laudabo te*? (PSAL. cxviii, 164). Numquid errat homo, qui toties laudaverit Dominum? Quid est ergo, *Septies laudabo*; nisi, Numquam a laude cessabo? Totum enim tempus significat qui dicit, *septies*. Unde septem dierum volumine saecula provolvuntur. Quid est ergo, *Septies in die laudabo te*, nisi quod alio loco dicitur, *Semper laus eius in ore meo*? (PSAL. xxxiii, 2). Propter ipsam perfectionem ad septem Ecclesias scribit Ioannes. Apocalypsis liber est sancti Ioannis evangelistae: scribit ad septem Ecclesias (ApoC. i, 4). Veraces estote, sportas agnoscite. Non enim fragmenta illa perierunt: sed quia et vos ad Ecclesiam pertinetis, vobis utique profecerunt. Quod vobis ista expono, Christo ministro: vos cum tranquille auditis, discumbitis. Ego corpore sedeo, corde consisto, et sollicitus ministro vobis; ne forte aliquem vestrum offendat vasculum, non cibum. Epulas Dei nostis, saepe audistis, mentes quaerunt, non ventres.

3960 Certe saginata sunt quatuor millia hominum de septem panibus: quid mirabilius? Et tamen parum erat, nisi etiam sportae septem de fragmentis residuis implerentur. O magna mysteria! operabantur, et opera loquebantur. Facta illa si intelligas verba sunt. Et vos ad quatuor millia pertinetis, quia sub Evangelio

quaternario vivitis. Ad numerum non pertinuerunt pueri et mulieres. Sic enim dictum est: *Erant autem qui manducaverunt quatuor millia hominum, exceptis pueris et mulieribus* (MATTH. XV, 38). Quasi sine numero essent insensati et effeminati. Tamen manducant et ipsi. Manducant: forte pueri crescunt, et non erunt pueri; forte effeminati corriguntur, et castificantur. Manducant: erogamus, impendimus. Qui sint autem isti, Deus inspicit convivium suum, et si se non correxerint, qui novit invitare, novit et separare.

3961 Nostis, charissimi: recolite evangelicam parabolam; quia intravit Dominus inspicere recumbentes in quodam convivio suo. Paterfamilias qui invitaverat, sicut scriptum est, *invenit ibi hominem non vestitum vestem nuptialem* (Ibid. XXII, 11). Ad nuptias enim invitaverat sponsus ille speciosus forma prae filiis hominum. Sponsus ille foedus factus propter sponsam foedam, ut eam faceret pulchram. Unde foedus factus est pulcher? Si non probo, blasphemio. Dat mihi pulchritudinis eius testimonium Propheta, dicens: *Speciosus forma prae filiis hominum* (PSAL. XLIV, 3). Dat mihi deformitatis eius testimonium alius Propheta, dicens: *Vidimus eum, et non habebat speciem neque decorem; sed cultus eius abiectus, deformis positio eius* (Is. LIII, 2). O Propheta qui dixisti, *Speciosus forma prae filiis hominum*, contradicatur tibi: alius Propheta procedit contra te, et dicit, *Mentiris: Vidimus eum*. Quid est quod dicit, *Speciosus forma prae filiis hominum? Vidimus eum non habentem speciem neque decorem*. Ergo isti prophetae duo in angulo pacis discordant? De Christo ambo dixerunt, de lapide angulari ambo dixerunt. In angulo concordant parietes. Si non concordaverunt, non est aedificium, sed ruina. Concor-

dant Prophetae, non eos dimittamus in rixa. Imo nos eorum pacem cognoscamus: nam illi litigare non norunt. O Propheta qui dixisti, *Speciosus forma prae filiis hominum*, ubi vidisti? Responde, responde, ubi vidisti? *Cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse aequalis Deo*. Ibi vidi. An tu dubitas eum qui aequalis est Deo, speciosum esse prae filiis hominum? Respondisti: respondeat ille qui dixit, *Vidimus eum, et non habebat speciem neque decorem*. Dixisti: dic ubi vidisti. A verbis ipsius sumit exordium: ubi ille finivit, ibi iste incipit. Ubi ille finit? *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse aequalis Deo*. Ecce ubi vidit speciosum forma prae filiis hominum: dic tu, ubi vidisti quia non habebat speciem neque decorem. *Sed semetipsum examinavit, formam servi accipiens; in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo*. De deformitate ipsius adhuc dicit: *Humiliavit se ipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* (PHILIPP. II, 6-8). Ecce ubi vidi. Concordant ergo ambo pacifici, et pacati sunt ambo. Quid est speciosus Deo? Quid deformius Crucifixo?

Iste ergo sponsus speciosus forma prae filiis hominum, deformis factus ut pulchram faceret sponsam, cui dicitur, *O decora inter mulieres!* (CANT. I, 7) de qua dicitur, *Quae est ista quae ascendit dealbata* (Ibid. III, 6), illuminata, non colore mendacii fuscata? invenit ergo iste qui vocavit ad nuptias, hominem non habentem vestem nuptialem, et ait illi, *Amice, quid hic intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit*. Non enim invenit quod responderet. Et ait paterfamilias qui intraverat: *Ligate illi manus et pedes, et proicite illum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium*. De tam parva culpa tam magna

poena? Magna enim. Parva dicitur culpa non habere vestem nuptialem: parva, sed non intelligentibus. Quando ille sic succenseret, quando ille sic iudicaret, ut propter vestem nuptialem quam non habebat, mitteret eum ligatis manibus et pedibus in tenebras exteriores, ubi esset fletus et stridor dentium, nisi culpa esset valde gravis vestem non habere nuptialem? Dico: quia per me invitati estis, et si vos ille invitavit, per nos invitavit. In convivio estis omnes, habetote vestem nuptialem. Expono quae est, ut omnes habeatis, et si aliquis me non audit qui non habet, antequam veniat paterfamilias et convivas suos inspiciat, mutetur in melius, accipiat vestem nuptialem, securus discumbat.

3963 Non enim vere, charissimi, ille qui inde proiectus est unum hominem significat: absit. Multi sunt. Et ipse Dominus qui hanc parabolam proposuit, Sponsus ipse convivii convocator et convivarum vivificator, ipse nobis exposuit, quia homo ille non unum hominem significat, sed multos, ibi, in ipso loco, in eadem parabola. Non eo longe, ibi expono, ibi frango et manducandum appono. Ait enim, cum inde missus esset ille non habens vestem nuptialem in tenebras exteriores: ait ergo, et secutus adiunxit, *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi* (MATTH. XXII, 11-14). Unum hinc proiecisti, et dicitis, *Multi enim sunt vocati, pauci electi*. Sine dubio electi non sunt proiecti: et ipsi erant pauci qui discumbentes remanserant; et multi crant in illo uno, quia ille unus unum corpus malorum est, qui non habet vestem nuptialem.

3964 Quid est vestis nuptialis? Quaeramus illam in Litteris sanctis. Quid est vestis nuptialis? Sine dubio aliquid est quod mali et boni commune non habent: hoc inveniamus, et invenimus vestem nu-

ptialem. In donis Dei quid est quod commune non habent boni et mali? Quod homines sumus et pecora non sumus, Dei donum est: sed commune hoc cum bonis et malis. Quod nobis lux de caelo oritur, de nube pluviae descendunt, fontes manant, agri fructificant, dona sunt, sed bonis malisque communia. Intremus ad nuptias; foris alios relinquamus, qui non venerunt vocati. Ipsos convivas, id est, Christianos consideremus. Baptismus donum Dei est, habent illum boni et mali. Altaris Sacramenta simul accipiunt boni et mali. Propheta vit Saul iniquus, et viro sancto atque iustissimo infestus; dum eum persecueretur prophetavit (I REG. XIX). Numquid dicuntur credere soli boni? *Et daemones credunt, et contremiscunt* (IAC. II, 19). Quid facio? Excussi omnia, et ad vestem illam nondum perveni. Involucrum meum explicavi, omnia vel pene omnia consideravi, ad vestem illam nondum perveni. Quodam loco Paulus apotolus attulit mihi magnum involucrum magnarum rerum; exposuit ante me, et dixi ei, Ostende mihi si forte hic illam vestem nuptialem reperisti. Coepit excutere singula, et dicere: *Si linguis hominum loquar et Angelorum, si habeam omnem scientiam, et prophetiam, et omnem fidem, ita ut montes transferam; si distribuero omnia mea pauperibus, et tradam corpus meum ut ardeam*. Magnae vestes: nondum tamen est illa nuptialis. Iam profer nobis nuptialem vestem. Quid nos, Apostole, suspendis? Prophe-tia forte Dei donum est, quod non habent boni et mali. *Si charitatem*, inquit, *non habeam, nihil sum, nihil mihi prodest* (I COR. XIII, 1-3). Ecce vestis nuptialis: induite vos, o convivae, ut securi discumbatis. Nolite dicere: Ad istam vestem habendam pauperes sumus. Vestite, et vestimini. Hiems est: vestite nu-

dos: nudus est Christus; et quicumque non habetis vestem nuptialem, dabit illam. Ad illum currite, ipsum rogate: novit sanctificare fideles suos, novit vestire nudos suos. Ut possitis vestem habere nuptialem non timere tenebras exteriores, vincula membrorum et manum et pedum; non deficiant opera. Si deficiunt, ligatis manibus quid facturus est? ligatis pedibus quo fugiturus est? Illam teneatis vestem nuptialem, induimini ipsam, et securi discumbite, quando venit inspicere. Dies iudicii aderit: magnum spatium modo largitur, qui nudus erat aliquando vestiatur.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESE, VOL. IV, SERMO 2).

3965 **S**ICUT experientia docente videmus, quod qui nomen diaboli aut blasphemias ex consuetudine frequentat in ore, occurrente repentino aut periculoso casu idipsum evomit ex consuetudine, dicente Domino ubi supra: *Malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala; quoniam ex abundantia cordis os loquitur*; ut idem Matth. XII cap. testatur. Ex habitu ergo abundantis thesauri nominis Domini Iesu mens in repentino periculo invocans nomen eius, in adiutorium sentit sibi Iesum esse praesentem, Scriptura testante, quae Exod. XX cap. ait: *In omni loco in quo fuerit memoria nominis mei, veniam ad te.*

3966 **H**inc in persona huiusmodi Propheta Psal. cxv ait: *Tribulationem et dolorem invenit, et nomen Domini invocavi*. Et in persona Domini idem inquit, Psal. XLIX: *Invoca me in die tribulationis: eruan te et honorificabis me*. Et ut verba Cassiodori senis et monachi venerabilis inseramus, hic Prophetae versus, Psal. cxv: *Dirupisti, Domine, vincula mea: tibi sacrificabo hostiarum laudis, et nomen Domini invocabo*, tantum virtutis creditur habere, ut nonnullis dicatur posse nominibus peccata dimittere, si cum quis in fine vitae suae interna confessione devoto corde congeminet.

FERIA QUINTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. VI. POST. PENT. SERMO I.

DOMINUS noster Iesus Christus, cuius viscera plena sunt pietate et misericordia, videns hodierna die, turbam pro eius amore longanimiter pati penuriam, dignatus et eam gratis tam cibo corporali quam spiritali satiare. Sed quia nulli condescendit divina misericordia, nisi prius patiat amaritudinem penuriae et poenitentiae et in ea habeat longanimitatem perseverantiae; ideo in verbo proposito ad nostram instructionem haec tria insinuantur. Nam in verbo proposito primo notatur *necessitas indigentiae* provocantis; secundo, *benignitas compatientiae* subvenientis; tertio, *longanimitas perseverantiae* impetrantis. Unde benignum Deum humana indigentia ad compatendum provocat, perseverantia ad subveniendum impetrat et divina compatentia defectum relevat. Primo ergo *necessitas indigentiae* provocantis notatur, cum dicit: *Cum turba nulla esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent*. Secundo notatur *benignitas compatientiae* subvenientis, cum dicit: *convocatis discipulis, ait illis: Misereor super turbam*. Tertio notatur *longanimitas perseverantiae* impetrantis, cum subinfert: *quia, ecce, iam triduo sustinent me*.

3968 **P**rimo notatur in verbo proposito turbam *maxima indigentia*, cum dicit: *Cum turba nulla esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent*. Habebat namque ista turba indigentiam triplicis manducationis, ratione cuius exterior et interior homo opprimebatur. Nam primo indigebat manducatione *corporalis sustentationis*, defectu cuius habebat debilitatem impotentiae; secundo indigebat manducatione *salutaris eruditionis*, defectu cui-

ius habebat caecitatem ignorantiae; tertio indigebat manducatione *sacramentalis refectiois*, defectu cuius habebat tepiditatem ignaviae.

3969 **P**rimo indigebat ista turba manducatione *corporalis sustentationis*, defectu cuius habebat debilitatem impotentiae; unde dicitur Exodi decimo sexto: *Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnum et comedebamus panem in saturitate; cur eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem famem?* Quia nullus, quantum est de solito cursu naturae, potest diu in hac via subsistere, nisi sustentetur cibo corporali; ideo filii Israel, non attendentes Dei potestatem et benignitatem, sed potius eorum fragilitatem, alimoniis carentes, de vita corporali desperabant, quorum vota misericors Deus exaudiens, licet non essent digni ratione eorum diffidentiae, misit eis cibaria in abundantia, quibus eorum corpora sustentarentur. Eodem modo benignus Deus hodie satiavit turbam illam debilem et famelicam, *ne in via deficerent*; unde dicitur in hodierno Evangelio: *Manducaverunt et saturati sunt*.

3970 **S**ecundo indigebat illa turba manducatione *salutaris eruditionis*, defectu cuius habebat caecitatem ignorantiae; et de hoc dicit Christus discipulis suis Lucae nono: *Vos date illis manducare*. Ad Apostolos et doctores sive praedicatores dicit Christus, ut ignorantes et esurientes cibo coelesti reficerent *pane vitae et intellectus, et potent aqua sapientiae salutaris*, accendendo eorum appetitum ad suavitatem cibi spiritualis provocarent, quia peccatores et homines idiotae conversi in praesenti via vitae non reficiuntur in sua conscientia, si sine doctrinae pabulo dimittantur; unde Matthaei quarto: *Non in solo pane vivit*

homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

3971 **T**ertio indigebat ista turba manducatione *sacramentalis refectiois*, cuius defectu habebat tepiditatem ignaviae et accidia; unde Ioannis sexto: *Amen, amen, dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam aeternam*. Ecce, quod tantae necessitatis est illa manducatio, quod, nisi per eam quilibet tanquam membrum compagineetur corpori Christi mystico, id est Ecclesiae, nequaquam potest recipere influentiam vitae a capite, scilicet Christo; unde sequitur: *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet, et ego in illo*.

3972 **S**ecundo in verbo proposito notatur *benignitas compatientiae* subvenientis, cum subdit: *misereor super turbam*. Dominus noster propter nimiam benignitatem benevolentiae quam habebat erga humanum genus, primo *misereor super turbam* habentem *debilitatem impotentiae*, eam sustentando cibo corporali; secundo *misereor super turbam* habentem caecitatem *ignorantiae*, eam illuminando documento salutari; tertio *misereor super turbam* habentem tepiditatem *ignaviae*, eam inflammando oblectamento sacramentali.

3973 **P**rimo *misereor* Dominus *super turbam* habentem *debilitatem impotentiae*, eam sustentando cibo corporali; unde in Psalmo: *Quomodo misereor pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit figmentum nostrum*. Sicut *pater misereor filiorum* suorum, ipsos reficiendo cibo corporali, ne succumbant ad moriendum; ita Dominus noster hodierna die misertus est illius turbae famelicae eam pascendo et satiando corporaliter de *septem pa-*

nibus et paucis pisciculis, ne in via deficerent; quod est attribuendum divinae potentiae, non debilitati humanae; *quoniam ipse cognovit, figmentum* nostri corporis non posse naturaliter diu subsistere, nisi continuis alimoniis sustentetur.

3974 Secundo miseretur Dominus super turbam habentem caecitalem ignorantiae, eam illuminando documento salutari; unde Ecclesiastici decimo octavo: *Qui misericordiam habet docet et erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius.* Dominus noster Iesus Christus habet misericordiam, ipse enim est pater misericordiae; et ideo propter benignitatem misericordiae et compatentiae, quam habet ad hominem, docet et erudit quasi pastor gregem suum, verbo doctrinae. Multum enim per omnia sollicitus erat et studiosus pascere gregem humanum pane vitae et intellectus. Unde quotidie non cessabat, sicut dicit beatus Matthaeus, *circuire omnes civitates et castella, praedicans Evangelium regni, eo quod maior est fectio mentis quam ventris.*

3975 Tertio miseretur super turbam habentem tepiditatem ignaviae, eam inflammando oblectamento sacramentali; unde in Psalmo: *Misericors et miserator Dominus, escam dedit timentibus se. Miserator et misericors Dominus escam, proprii corporis sub specie panis, dedit fidelibus timentibus se, timore filialis reverentiae; panem, dico, in se habentem omne delectamentum et omnis saporis suavitatem, cuius gustu anima tanto ardore accenditur, ut, destructa omni tepiditate et destructa omni carnalitate, soli isti cibo per amorem uniatur et in eum convertatur; et tunc gustat, quoniam suavis est Dominus, experitur, quomodo spiritus eius super mel dulcis, et comprehendit*

sensibiliter, quam magna multitudo dulcedinis absconditur in isto Sacramento amoris.

Varia de SS. Nomine Iesu.
(EX S. BERNARDINO SERVENSIS, VOL. IV, SERM. 2.)

3976 TERTIO principaliter nomen Regis Iesu est gloriosum propter ipsam spem gloriae, quia ponitur ibi Iesus, qui sicut praedictum est, Salvator vel salus interpretatur; quia ut dicitur Act. iv: *Non est in alio nomine salus.* Propterea iuxta illud Apost. Petr. i, 4: *Glorificetur nomen Domini nostri Iesu Christi;* quatuor enim ostendunt nomen Regis Iesu mirabiliter gloriosum. Primo, quia est nomen desiderabile; secundo, quia est nomen delectabile; tertio, quia est nomen admirabile; quarto, quia est nomen venerabile.

FERIA SEXTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. VI. POST. PENT. SERMO I.

3977 TERTIO in verbo proposito notatur longanimitas perseverantiae impetrantis, cum subinfert: *quia, ecce, iam triduo sustinent me.* Illi impetrant beneficium a Deo, qui longanimiter et perseveranter sustinent eum isto triduo, scilicet dolore amarae contritionis in corde, moerore apertae confessionis in ore et labore condignae satisfactionis in opere. Et ista distinctio potest haberi ex Glossa, quae dicit: *“ Sic turba Domini triduo sustinet, dum multitudo fidelium, peccata sua per poenitentiam declinans, ad Dominum se in locutione et opere et cogitatione convertit ”.*

3978 Primo peccatores sustinent Dominum dolore amarae contritionis in corde; unde Ecclesiastici secundo: *Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe; et in dolere sustine et in humilitate tua patientiam habere.* Cum enim cogitat homo, quod propter suum peccatum rursus Filium Dei in se ipso crucifigit, tanto dolore et ama-

ritudine debet compungi interius et tanta abiectione humilitatis debet se despiciere et vilipendere, ut multoties, prostratus super terram vel nudam humum, prorumpat in lacrymas exterius ad similitudinem mulieris deplorantis mortem unigeniti, quia *cor contritum*, quod scilicet Deum sustinet in dolore contritionis, et *humiliatum*, in humilitate voluntariae abiectionis, sine murmure impatientiae, *Deus non despiciet.* Unde Bernardus super Cantica: *“ Quomodo non vere humiliabitur anima mea peccatrix in hac vera cognitione sui, cum se percepit oneratam peccatis, proclivam ad vitia, invalidam ad virtutes? Nonne magis convertetur in aerumna sua, dum configitur spina? Convertetur, inquam, ad lacrymas, convertetur ad plangentis et gemitus, convertetur ad Dominum et in humilitate clamabit: Sana animam meam, quia peccavi tibi ”.*

3979 Secundo debemus sustinere Dominum moerore apertae confessionis in ore; unde in Psalmo: *Dirige me in veritate tua et doce me, quia tu es Deus Salvator meus, et te sustinui, tota die. Reminiscere miserationum tuarum, Domine, et misericordiarum tuarum, quae a saeculo sunt; delicta iuventutis meae et ignorantias meas ne memineris.* Domine, *dirige me in veritate tua, et non declines cor meum in verba malitiae ad excusandas excusationes in peccatis; et doce me, pure et perfecte confiteri mea peccata; quia tu es Deus Salvator meus, tribuendo veniam omnium delictorum; quia te sustinui tota die, id est saepe cum moerore et placentia confitendo mea peccata; ideo reminiscere miserationum et misericordiarum tuarum et ignorantias meas ne memineris.* Unde multum debet quilibet attendere, quod confiteatur perfecte omnia peccata sua, quia, si unum reticeatur, numquam consequetur veniam aliorum. Non enim po-

test idem homo esse iustus et peccator, bonus et malus, servus Dei et servus diaboli, quia *nemo potest duobus dominis servire*, contraria iuventibus. Unde sicut navis existens in aquis plena foraminibus, si omnia foramina obturarentur praeter unum, nihilominus per istud unum submergeretur in profundum maris; sic peccator, si omnia peccata confiteatur et unum reticeatur, per illud solum damnatur.

3980 Tertio debemus sustinere Dominum labore condignae satisfactionis; unde Ecclesiastici secundo: *Fili, accedens ad servitium Dei, sta in iustitia et timore et praepara animam tuam ad tentationem; deprime cor tuum et sustine. Fili, accedens ad servitium Dei, per aggressionem poenitentiae; sta in iustitia, ut, quanto graviora damna culpae tibi intulisti per culpam, tanto maiora lamenta poenitentiae tibi inferas per poenitentiam, ut, ubi abundavit delictum, per excessum culpae, ibi superabundet donum gratiae per dignos fructus poenitentiae; et in timore, filialis reverentiae, quia qui sine timore est non poterit iustificari. Et praepara animam tuam, ad tentationem diaboli, ne ei acquiescat per consentium; libenter enim diabolus immittit tentationem in eos qui exierunt de Aegypto peccatorum, reducendo ad memoriam mundana delectamenta, ut eos faciat descendere de monte poenitentiae. Deprime cor tuum, a timore inanis gloriae vel excellentiae, ne superbia tua seducaris et existimes, te aliquid esse, cum nihil sis; et sustine Dominum, labore condignae satisfactionis, quia talis ⁴ poenitentia est res optima, quae defectus omnes reducit ad perfectum ”.* secundum quod dicit Augustinus. Rogemus ergo Dominum, etc.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. IV. SERM. 2.)

3981 **P**rimo enim nomen Iesu est desiderabile. Nisi enim desiderium in anima provocaret, Is. c. xxxvi non affirmaret dicens: *Domine, nomen tuum, et memoriale tuum in desiderio anime mee.* Et iterum scriptum est: *Anima mea desideravit te in nocte, scilicet in secreto cubili, et in quiete mentali.* Et iterum in persona talis ferventis anime Propheta ait, Psal. xlii: *Quoniam desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam et apparebo ante faciem Dei?* Cervus, nempe, inardescenti desiderio sitibundus, serpentes naribus attrahit, et veneno hausto fontem aquarum celerime petit et aqua dulcissima et purissima satiatus venena depouit.

3982 Quid mirum, si nos qui veteris serpentis venena hausimus, qui vitiiis quotidie inflammamur, qui saltem peccati fomite continue ad illicita inclinamur, ad Iesum, qui ut dicitur Ioann. iv, fatigatus ex itinere cum muliere Samaritana loquens super fontem sedet, cordis inardescenti desiderio currimus et venimus.

3983 Vere enim est fons vivus, fons aquarum multarum; fons cuius non deficiunt gratiarum aquae Iesus Christus Dominus Deus noster, semper irriguus, semper plenus: fons unde largissimae fluunt aquae gratiarum atque fluentia, et cordis nostri ariditate non reficiunt, sicut Is. xli cap. scriptum est: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Iesu: vel sicut alla littera habet Salvatoris.*

3984 De tuo siquidem nomine, dulcissime Iesu Christe, ubertate semper irrigua funduntur aquae copiosissimae, salutare, quae non solum sitim temperant peccatorum, sed magis provocant desiderium, et aestuare faciunt ad fructum dilecti, donec invenerint quod requirunt.

SABBATO

Homilia S. Bernardi Abbatis.

DOM. VI. POST. PENT. SERMO 1.

3985 **M**iserere super turbam; quia iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent (MARC. VIII, 2). Evangelium, fratres, ob hoc scriptum est ut legatur, nec ob aliud legitur quam ut rationabilem consolationem vel desolationem exinde capiamus. Est enim sae-

cularibus consolatio vana de terrenarum affluentia rerum, vana nihilominus de earum penuria desolatio. At Evangelium, speculum veritatis, nemini blanditur, nullum seducit. Talem in eo se quisque reperiet, qualis fuerit: ut nec tibi timore trepidet ubi non est timor, nec laetetur cum male fecerit. Sed quid dicit Scriptura? *Si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitalis suae in speculo. Consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit* (IAC. I, 23, 24). Nos autem, fratres, non sic, obsecro, non sic: sed consideremus nosmetipsos in ipsa quem audivimus sacri Evangelii lectione, ut proficiamus ex ea et corrigamur secundum eam, si qua in nobis deprehendamus corrigenda. Propter hoc enim optat Propheta dirigi vias suas ad custodiendas iustificationes Domini: *Tunc, inquam, non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis* (PSAL. CXVIII, 6). Et ego quidem non confundor, sed glorior pro vobis, fratres mei, quoniam, Salvatorem in deserto secuti, securi existis ad eum extra castra: sed vereor ne quis forte in triduana expectatione pusillanimitas inveniatur, et in Aegyptum saeculi huius nequam vel corde, vel etiam et corpore revertatur. Merito proinde clamat divina Scriptura, et dicit: *Expecta Dominum, viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine Dominum* (PSAL. XXVI, 14). Sed quamdiu necesse est sustinere? Prorsus donec misereatur tui. Quaeris quando? *Miserere, inquit, super turbam; quia iam triduo sustinent me.*

Viam enim trium dierum eas necesse est in deserto, si gratum Deo tuo offerre volueris sacrificium; et triduo sustineas Salvatorem, si miraculi panibus consideras satiari. Prima est dies Timoris; dies, inquam, declarans et illuminans tenebras tuas, interiores, scilicet, et hor-

rendum gehennae supplicium demonstans, in quo sunt tenebrae exteriores. Huiusmodi siquidem cogitatio, sicut ipsi nostis, nostrae solet exercere primum conversionis. Secunda est Pietatis dies, qua respiramus in luce miserationum Dei. Tertia dies est Rationis, in qua veritas innoscit, ut tamquam ex debito quodam naturae sine aliqua contradictione Creatori subiecta sit creatura, servus serviat Redemptori. Exhinc iubemur iam discumbere, ut charitas ordinetur in nobis; exhinc aperit Dominus manum suam et implet omne animal benedictione. Verum, quoniam apostolis dicitur, *Facite homines discumbere*; quorum nos (licet ad confusionem nostram) habetis vicarios qualescumque, discumbere vos admonemus, fratres charissimi, ut refecti pane benedictionis subsistere possitis in via, ne forte misera necessitate compulsi descendatis et vos in Aegyptum, et incipiant vobis illudere qui necdum vobiscum in deserto secuti sunt Salvatorem. Miseri sane et ipsi, qui non exiere cum exeuntibus: sed plane miserabiliores omnibus hominibus, qui profecti quidem cum aliis, sed non cum aliis sunt refecti.

3987 Porro si fuere qui, discumbentibus aliis, post dumeta seu diversoria quaevis absconditi latuere, homines eiusmodi ieiunios vacuosque remansisse quis nesciat? Sic et eos nihilominus qui, levitate et curiositate ducti, circumquaque vagantes, minime resederunt; aut si qui resederunt quidem, sed non in ordine, nec in numero ceterorum. Hortamur proinde charitatem vestram et pastorelli sollicitudine admonemus ne quis ex vobis inveniatur angulos amare, sectari latebras, quaerere diverticula: quoniam *qui male agit, odit lucem et non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius* (IOANN. III, 20). Sed nec inveniatur in vobis

qui circumferantur omni vento doctrinae, instabiles et inquieti, nihil in se soliditatis, nihil gravitatis habentes, tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terrae. Nam de his quid dicam quorum manus contra omnes, et manus omnium contra ipsos? Hi sunt qui separant semetipsos, animales, spiritum non habentes: quoniam *Nemo in Spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu* (I COR. XII, 3). Nequissima plane et perniciosissima pestis: quoniam universos unius obstinatio turbat, et fit omnibus discordiae fomes, materia scandalorum. Denique Prophetam audi, qui, de vinea Domini loquens, *Singularis, inquit, ferus depastus est eam* (PSAL. LXXIX, 14). Pro huiusmodi rogo et obsecro vos, fratres mei, fugite simulationem omnem et angulos propriae voluntatis, fugite inquietudinem et spiritum levitatis, fugite obstinationem et nequissimum vitium singularitatis: nisi forte (quod absit) fraudare vultis animas vestras panis edulio benedicti.

Iam vero, ne longius protraham vos, septem panes quibus reficiamini isti sunt. Primus panis, verbum Dei; in quo vita hominis est, sicut et ipse testatur. Secundus panis, obedientia est; quoniam *meus cibus est, inquit, ut faciam voluntatem eius, qui misit me* (IOANN. IV, 34). Tertius panis, meditatio sancta, de qua scriptum est: *Cogitatio sancta conservabit te* (PROV. XII); et aequae alio in loco nominari videtur panis vitae et intellectus. Quartus panis, orantium lacrymae. Quintus vero, poenitentiae labor est. Nec miraberis quod laborem aut lacrymas panem dixerim, nisi forte excidit tibi quod in Propheta legisti: *Cibabis nos pane lacrymarum* (PSAL. LXXIX, 6), et item in alio Psalmo: *Labores, inquit, manuum tuarum quia manducabis, beatus es et bene tibi erit.* (PSAL. CXXVII, 2). Sextus

panis est iucunda unanimitas socialis; panis, inquam, ex diversis granis confectus, fermentatusque gratia Dei. Porro septimus panis est Eucharistia: quoniam panis, inquit, quem ego do, caro mea est pro mundi vita. (IOANN. VI, 52).

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV, SERM. 2.)

3980 SECUNDO vero nomen Iesu est delectabile. Quis enim ignorat, quod si desiderium in Iesu nomine implicatur, delectat animam? Propterea Proph. Psal. cxxxiv ait: *Psallite nomini eius, quoniam suave*. Tanta est enim suavitas nominis Iesu Christi, quia per interni gustus experientiam palatum cordis afficitur, quod oris labiis non profertur. Unde Apoc. II cap. Angelo tertiae Ecclesiae scriptum est: *Vincenti dabo manna absconditum: et dabo illi calculum candidum: et in calculo nomen novum scribitur, quod nemo scit, nisi qui accipit*.

3990 Manna quidem absconditum est Iesus, qui poenitentes et agonizantes in solitudine mundi, et in certamine carnis praelibatoria quadam et dispositoria suavitate reficit et oblectat. Quod quidem absconditum ideo dictum est, quia dulcedinis illius plenitudinem, quae solos beatos remunerat, in hoc exilio nullus expectat. Sed quod modo nobis est absconditum, fiet completa victoria manifestum.

3991 Datur quoque calculus candidus per Iesum: lapis pretiosus, quem carbunculum vocant; lucet enim in tenebris constitutus, sicut carbo succensus. Et in calculo nomen novum scribitur, quoniam nominis Iesu notitia et dulcedo interiora penetrans labiis cordis infunditur. Quod quidem per solam experientiam gustus spiritualis agnoscitur; quia virtutem huius nominis nemo scit, nisi qui accipit. Unde Is. xlii cap. scriptum est: *Vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominavit*.

3992 Sed advertendum est, quod hanc suavitatem in duobus expressit, scilicet, in dulcedine cibi olim patribus dati et in candore calculi; quoniam totam animam replet, et interna laetitia ac spirituum suavitatem influentia quantum ad affectum, et divinarum theoriarum refulgentia quantum ad intellectum.

DOMINICA VII. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHAEUM.
Math. VII, 15-21.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Attende a falsis prophetis: qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

16. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?

17. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit.

18. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere.

19. Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur.

20. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

21. Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum.

Homilia S. Hilarii Episcopi.
Habetur integra in *Brev. Rom.*

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.
IN MATH., CAP. 7.

ATTENDITE a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit. Et de omnibus quidem intelligi potest, qui aliud habitu ac sermone promittunt, aliud opere demonstrant. Sed specialiter de haereticis intelligendum est, qui videntur continentia, castitate, ieiunio, quasi quadam pietatis se veste circumdare, intrinsecus vero habentes animum venenatum, simpliciorum fratrum corda decipiunt. Ex fructibus ergo animae, quibus innocentiam ad ruinam trahunt, lupi rapaces comparantur.

3994 Non potest arbor bona fructus malos facere: neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Quaeramus ab haereticis, qui

duas inter se contrarias dicunt esse naturas, si iuxta intelligentiam eorum, arbor bona malos fructus facere nunquam potest, quomodo Moyses arbor bona peccaverit ad Aquam Contradictionis (DEUT. xxxii, 51): et David, Uria interfecto, cum Bethsabec concubuerit (II REG. xi, 27): Petrus quoque in Passione Domini negavit, dicens: *Nescio hominem* (MATH. xxvi, 72): aut qua consequentia Iethro socer Moysi arbor mala, qui utique in Deum Israel non credebat, dederit consilium Moysi bonum (EXOD. lxxviii, 24): et Achior ad Holophernem aliquid utile sit locutus (IUDITH v, 3 seqq.): et comicus dixerit (quod bene dictum Apostolus comprobavit): *Corruptunt mores bonos confabulationes pessimae* (I COR. xv, 33). Et cum non invenerint quid respondeant; nos inferemus, et Iudam (IOANN. xlii, 2), arborem quondam bonam, fecisse fructus malos postquam prodidit Salvatorem: et Saulum (PHILIPP. iii, 6) arborem malam eo tempore quo persequabatur Ecclesiam Christi, fecisse postea fructus bonos, quando in vas electionis de persecutore translatus est (ACT. ix, 13). Tamdiu ergo bona arbor fructus non facit malos, quando in bonitatis studio perseverat: et mala arbor tamdiu manet in fructibus peccatorum, quamdiu ad poenitentiam non convertitur. Nemo enim permanens in eo quod fuit, incipit id esse quod necdum coeperit.

3995 Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum. Sicut supra dixerat, eos qui haberent vestem vitae bonae, non recipiendos propter dogmatum nequitiam; ita nunc e contrario asserit, ne his quidem accommodandam fidem, qui cum polleant integritate fidei, turpiter vivunt,

et doctrinae integritatem malis operibus destruant. Utrumque enim Dei servis necessarium est, ut et opus sermone, et sermo operibus comprobetur. Huic sententiae potest illud videri contrarium: *Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto* (I COR. xii, 3). Sed moris est Scripturarum dicta pro factis accipere, ut statim in consequentibus approbatur, refutari eos qui iactant sine operibus habere scientiam Domini, et audiunt a Salvatore: *Discedite a me, operarii iniquitatis, nescio vos* (LUC. xiii, 27). Et Apostolus in hunc sensum loquitur: *Confitentur se nosse Deum: factis autem negant* (TRIT. i, 16).

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV, SERM. 2.)

HOC autem fit, quando mens in sublimi contemplationis apice constituta, transcendens humanam et Angelicam Hierarchiam, ad divinas theorias ascendit: ubi supersuperidentibus unita radiis, rationes rerum considerans illuminatur imperscrutabili abyso sapientiae Dei: et tandem pro nimio claritatis excessu, velut alter Moyses in montis vertice, cum Deo in nubila caligine divini luminis absorbetur.

Ibi est suavitas in affectu, quae ministrat devotionis pinguedinem: ibi gratia cognitionis interna, quae ministrat pabulum, et alimentum refectionis aeternae sicut Psal. lxxviii scriptum est: *Domine, in lumine vultus tui ambulabunt, et in nomine tuo exsultabunt tota die*. Ait enim: *Domine, in lumine tuo: ecce cognitio; Ambulabunt: ecce consolatio*. Aequalitas enim et conformitas pedum ambulatione, mulcebratorem affectionum designat, quae est in spirituali consolatione. *Et in nomine tuo: ecce devotionis expressio*.

3996 Exsultabunt tota die: ecce suavis relectio. Sed horum omnium, secundum Apostol. ad Rom. cap. vii: *Causa est gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum*. Quoniam igitur ad nomen Iesu ferventer affertur, eius dulcedine affluenter refectis, et praesentem futurae gloriae fructum iam dulciter experiris; quoniam, ut ait Psal. v: *Gloriabantur in te, scilicet, per participationem gloriae, omnes, qui diligunt nomen tuum*.